

Posudek diplomové práce

Jany Maroszové *Lux in tenebris. Allegorie und allegorische Strukturen in Grimmelshausens Abentheuerlichem Simplicissimus Teutsch*

FF UK Praha, 2006, 141 str. + přílohy

Záměrem práce je prokázat, že román, řazený většinou k typu pikaresknímu s jeho volným „navlékáním“ látkově i dějově heterogenních episod, má ve skutečnosti promyšlenou jednotnou strukturu, určenou jakousi ideovou metastrukturou. Pro její odhalení však diplomantka – jak vyplývá z promyšlené metodologické rozvahy (kap. 1) – nepoužívá běžných naratologických postupů, nýbrž aplikuje na román hned několik systémů dobového myšlení: astrologii (kap. 2), alchymii a „hermetickou“ filosofii (kap. 3), symboliku čísel (kap. 4) a komplex alegorií (kap. 5), převážně biblických, v nichž se sbíhají i prvky předchozích tří systémů. Předpokládá přitom, že tato struktura, již vynáší na světlo, je autorem záměrně skryta pod „realistickým“ epickým povrchem; titul *lux in tenebris* se zřejmě nemá vztahovat jen na záměr autorův, ale i diplomantčin.

Záměr je realizován na základě prostudování a kritického shrnutí ohromujícího kvanta odborné literatury (zdaleka ne pouze literárněvědné) – viz seznam lit. na s. 135-41 – a s vynaložením imponující intelektuální energie a vynalézavosti (průběžné uvádění argumentů proti vlastnímu záměru atp.).

Výsledkem je popis románu jako dokonalého hodinového strojku, v němž všechna kolečka zapadají do jednotného plánu. Tak se např. dochází k závěru, že 139 kapitol je vlastně konstrukcí symetrických celků 69-1-69, popř. 61-17-61, popř. 19-23-19-17-19-23-19 apod., z nichž se vyvozuje intencionální symbolická výstavba románu. – Tato symetrie ovšem závisí na tom, jak interpret rozdělí kapitoly do oněch „obsahových“ celků (tab. 3): kdyby se např. „bláznovská epizoda“ (aj.) nedělila do dvou „větších dějových jednotek“ (což by se dalo zdůvodnit), pak by se ta symetrie rozsypala. Podobné námitky či pochybnosti lze mít i vůči aplikaci alchymist. a astrolog. systémů na konkrétní děje či předmětnosti románu; tyto systémy jsou jak známo nastaveny tak, že se jimi dá vysvětlit cokoli jakkoli: uvedená konstelace „raka“ (35) „znamená“ snad všechny známé nemoci; podobně je těžké najít nějaké číslo, které by (při troše důmyslu, třeba dělení, násobení a sečítání) něco „neznamenalo“. V zásadě správná metoda (vysvětlovat román z dobových způsobů myšlení, nikoli z myšlení 20. století) se asi nedá uplatnit na každý text stejně: adekvátní by byla bezpochyby u textů typu *Chymische Hochzeit* apod., ale ne každý dobový text naplňuje dobová myšlenková schemata, a právě texty „veliké“ (*Don Quijote* nebo i *Simplicissimus*) jsou „veliké“ snad právě proto, že se oněm schematům vzpírají nebo je relativizují, třeba humorem (ten se ovšem do zorného pole zvolené metody nevejde); diplomantka ostatně sama konstatuje (25), že *Ewig wahr. Calender*

astrologii také ironizuje, ale přesto jej bere jako klíč k plánu (dřívějšího) románu. Ve snaze najít v každém detailu jeho vyšší význam vůbec mnohdy zachází až příliš daleko: např. když z běžného rčení „unter einem Unstern stehen“ usuzuje (30) na autorovo astrologické myšlení.

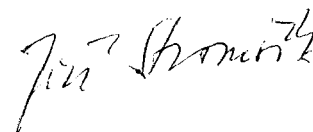
Na druhé straně práce záslužně poukazuje na to, že v románu jsou prvky zmíněných systémů, zejména Bible, přítomny víc, než se na první pohled zdá, a že tedy redukovat *Simplicissima* pouze na schema pikareskního románu je hodně povrchní.

Shrnou-li: použitá metoda by se mi (jak už jsem diplomantce napsal během práce) zdála adekvátní při rozboru děl konstruovaných jako texty Góngorovy, Gracianovy, a třeba i Joyceův *Odyseus*, ale ani dokončená práce mě nepřesvědčila, že této metody lze smysluplně využít pro zcela nový pohled na *Simplicissima* (totiž že Grimmelshausen chtěl do čokolády dobrodružného románu zabalit hermetické eschatologické poselství).

Přes tuto zásadní námitku uznávám a zdůrazňuji, že jde o metodologicky obdivuhodně konsekventní experiment vysoké odborné úrovně, daleko překračující požadavky na diplomovou práci a vzbuzující respekt jako samostatné vědecké dílo. Proto předloženou práci bez výhrad

doporučuji k obhajobě.

24.1.2007

Jiří Stromšík